

Sponsored by Batya and Eddie Jacobs in honor of their son Akiva's wedding to Moriah

בראשית פרק לז פסוק כו

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל אֶחָיו מֶה בָּצַע כִּי נִהְרַג אֶת אֶחָיו וְכִסִּינוּ אֶת דָּמוֹ:

רש"י

מה בצע - מה ממון, כתרגומו: **וכסינו את דמו** - ונעלים את מיתתו:

בראשית פרק לח פסוק כו

וַיִּכְרַח יְהוָה וַיֹּאמֶר צְדָקָה מִמְּנִי כִּי עַל כֵּן לֹא נִתְּתִיךָ לְשֵׁלָה בְּנִי וְלֹא יוֹסֵף עוֹד לְדַעְתָּה:

רש"י

צדקה - בדבריה: **ממני** - היא מעוברת. ורבותינו ז"ל דרשו שיצאה בת קול ואמרה ממני ומאתי יצאו הדברים, לפי שהיתה צנועה בבית חמיה גזרתי שיצאו ממנה מלכים, ומשבט יהודה גזרתי להעמיד מלכים בישראל: **כי על כן לא נתתיה** - כי בדין עשתה, על אשר לא נתתיה לשלה בני: **ולא יוסף עוד** - יש אומרים לא הוסיף. ויש אומרים לא פסק [וחבירו גבי אלדד ומידד (במדבר יא כה) ולא יספו, ומתרגמינן ולא פסקו]:

בראשית פרק מד פסוק יח

וַיִּגַּשׁ אֶלְיוֹ יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יְדָבָר נָא עֲבֹדָה דָּבָר בְּאֲזִנֵי אֲדֹנָי וְאַל יֵחָר אַפִּי בְּעֲבֹדְךָ כִּי כְמוֹד כְּפָרְעָה:

רש"י

ויגש אליו וגו'. **דבר באזני אדני** - יכנסו דברי באזניך: **ואל יחר אפיך** - מכאן אתה למד שדבר אליו קשות: **כי כמוד כפרעה** - חשוב אתה בעיני כמלך זה פשוטו. ומדרשו, סופך ללקות עליו בצרעת כמו שלקה פרעה על ידי זקנתי שרה על לילה אחת שעכבה. דבר אחר מה פרעה גוזר ואינו מקיים, מבטיח ואינו עושה, אף אתה כן, וכי זו היא שימת עין שאמרת לשום עינד עליו. דבר אחר כי כמוד כפרעה אם תקניטני אהרוג אותך ואת אדוניך:

בראשית פרק מו

(כח) וְאֶת יְהוָה שָׁלַח לִפְנֵי אֶל יוֹסֵף לְהוֹרֹת לִפְנֵי גִשְׁנָה וַיָּבֵאוּ אֶרְצָה גִשְׁן: (כט) וַיִּאָסֶר יוֹסֵף מִרְכָּבָתוֹ וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל צְנֹאָרָיו וַיִּבְךְּ עַל צְנֹאָרָיו עוֹד:

רש"י

(כח) **להורות לפניו** - כתרגומו, לפנות לו מקום ולהורות האיך יתיישב בה: **לפניו** - קודם שיגיע לשם. ומדרש אגדה להורות לפניו לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה: (כט) **ויאסור יוסף מרכבתו** - הוא עצמו אסר את הסוסים למרכבה להזדרז לכבוד אביו: **וירא אליו** - יוסף נראה אל אביו: **ויבך על צואריו עוד** - לשון הרבות בכיה וכן (איוב לד כג) כי לא על איש ישים עוד, לשון רבוי הוא, אינו שם עליו עלילות נוספות על חטאיו, אף כאן הרבה והוסיף בבכי יותר על הרגיל אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע:

בראשית פרק מט

(ט) גֹּר אַרְיָה יְהוָה מִטָּרֶף בְּנֵי עֲלִיַת כְּרַע רַבָּץ כְּאַרְיָה וְכִלְבִּיא מִי יְקִימֵנו: (י) לֹא יִסוּר שִׁבְט מִיְהוּדָה וּמִחֻקֵּי מִבְּיַן רְגְלָיו עַד כִּי יָבֵא שִׁילָה שִׁילּוֹ וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים:

רש"י

(ט) **גור אריה** - על דוד נתנבא, בתחלה גור (שמואל ב' ה ב) בהיות שאול מלך עלינו אתה הייתה המוציא והמביא את ישראל, ולבסוף אריה כשהמליכוהו עליהם, וזהו שתרגם אונקלוס שלטון יהא בשרווא, בתחלתו: **מטרף** - ממה שחשדתיך (לעיל לז לג) בטרף טרף יוסף חיה רעה אכלתהו, וזהו יהודה שנמשל לאריה: **בני עליית** - סלקת את עצמך, ואמרת (שם כו) מה בצע וגו'. וכן מהריגת תמר שהודה (לעיל לח כו) צדקה ממני, לפיכך כרע רבץ וגו' בימי שלמה (מ"א ה ה) איש תחת גפנו וגו': (י) **לא יסור שבט מיהודה** - מדוד ואילך, אלו ראשי גליות שבבבל שרודים את העם בשבט שממונים על פי המלכות: **ומחקק מבין רגליו** - תלמידים, אלו נשיאי ארץ ישראל: **עד כי יבא שילה** - מלך המשיח שהמלוכה שלו, וכן תרגם אונקלוס. ומדרש אגדה שילו, שי לו, שנאמר (תהלים עו יב) יובילו שי למורא: **ולו יקהת עמים** - אסיפת עמים, שהיו"ד עיקר היא ביסוד, כמו (יחזקאל כח יז) יפעתך, ופעמים שנופלת ממנו, וכמה אותיות משמשות בלשון זה והם נקראים עיקר נופל, כגון נו"ן של נוגף ושל נושך ואל"ף (איוב יג יז) שבאחותי באזניכם, (יחזקאל כא כ) ושבאבחת חרב (מ"ב ד ב) ואסוך שמן. אף זה יקהת עמים, אסיפת עמים, שנאמר (ישעיהו יא י) אליו גוים ידרושו, ודומה לו (משלי ל יז) עין תלעג לאב ותבוז ליקהת אם, לקבוץ קמטים שבפנים מפני זקנתה. ובתלמוד (יבמות קי ב) דיתבי ומקהו אקהתא בשוקי דנהרדעא, ויכול היה לומר קהית עמים:

שופטים פרק א

(א) וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׁאַלּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּיקוֹק לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָנוּ אֶל הַכְּנַעֲנִי בְּתַחֲלָה לְהַלְחֵם בּוֹ: (ב) וַיֹּאמֶר יְקוֹק יְהוָה יַעֲלֶה הֵנָּה נְתַתִּי אֶת הָאֶרֶץ בְּיָדוֹ:

במדבר רבה - פרשת נשא פרשה יג סימן ח

[ז, יג] וקרבו קערת כסף וגוי, הה"ד (שיר השירים ד) כולך יפה רעיתי ומום אין בך מדבר בישראל תני רבי שמעון בן יוחאי בשעה שעמדו ישראל לפני הר סיני לקבל את התורה ולא היו בהם לא סומים ולא חרשים ולא שוטים ולא אלמים ולא פסחים ולא חגרים ועל אותה שעה הוא אומר כלך יפה רעיתי ומום אין בך עד שחטאו בעגל ונעשו בהן זבים ומצורעים כמה דתימא (שמות לב) וירא משה את העם כי פרוע וגוי וכתוב (ויקרא יג) והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל אותה שעה הוא אומר (במדבר ה) וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב אבל לפני הר סיני כולם שלמים היו הוי כולך יפה רעיתי וגוי.

ד"א כולך יפה רעיתי מדבר בשבטים ואם תאמר כיצד היו כולם יפים שהרי יעקב אביהם בירך לשבטים ומקנתר לראובן ושמעון ולוי והיאך אתה אומר כולך יפה רעיתי אי"ר אלעזר אף על פי שבירך את השבטים האחרונים וקנתר לראשונים אלא חזר ובירכס שנאמר (בראשית מט) כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וגוי עשה אותם יונקים זה מזה מהו (בראשית מט) ויברך אותם איש אשר כברכתו וגוי משברכן חזר וברכן אלא מלמד כשבירך יעקב אבינו את בניו והיה מושלך בחיות משל יהודה באריה (בראשית מט) גור אריה יהודה משל דן בנחש יהי דן נחש וגוי נפתלי באילה נפתלי אילה שלוחה וגוי בנימין בזאב בנימין זאב יטרף אעפ"כ חזר וקרא כולם אריות כולם נחשים כולם אילות כולם זאבים תדע לך שהוא כן שהרי דן שקראו נחש חזר וקרא אריה דן גור אריה וגוי הא למדת שחזר וכלל ראובן ושמעון ולוי בברכת אחיהם לקיים מה שנאמר כולך יפה רעיתי וגוי ולכך חזר הכתוב ומנה לראובן ושמעון ולוי לעצמם בספר ואלה שמות ולא מנה השבטים אחרים, רבי יהודה ורבי נחמיה ורבנן רבי יהודה אומר לכך מנה ראובן ושמעון ולוי לעצמם שכל השבטים לא שמרו יחוסיהם במצרים וראובן ושמעון ולוי שמרו יחוסיהם לכך הוא מונה שם יחוסם ר' נחמיה אומר כל השבטים היו עובדי עבודת כוכבי במצרי' ושבט ראובן ושמעון ולוי לא עבדו עבודת כוכבים ולכן זכו למנות לעצמם ורבנן אמרין כל השבטים לא הנהיגו שררה במצרים ראובן ושמעון ולוי הנהיגו שררה במצרים מת ראובן נתנו שררה לשמעון מת שמעון נתנו שררה ללוי מת לוי בקשו לתת שררה ליהודה ויצאת בת קול ואמרה להם הניחו אותה עד שיגיע זמנה אימתי הגיע זמנה לאחר מיתתו של יהושע (שופטים א) ויהי אחרי מות יהושע וישאלו וגוי ויאמר ה' יהודה יעלה וגוי, רבי לוי ור' חנין חד מנהון אמר לכך חזר וייחס אלו שלשה השבטים מפני שקינתרן אביהם ואחרינא אמר מפני שייחסן אצל משה ואהרן ולית אן ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא ממה דאמר רבי יודן בשם ר' יהודה בר רבי סימון בשם רבי חנין בשם ר' שמואל בר יצחק (משלי טו) אזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין הוי הוא רבי חנין דאמר מפני שקנתרן ולפי שקבלו תוכחת אביהם זכו להתייחס בצד משה ואהרן לכך נאמר כולך יפה רעיתי וגוי...

שפת אמת לפרשת ויחי [תרנ"א]

בפסוק **כרע רבץ כארי**. אמר מו"ז ז"ל כי כוחו של יהודה אפי' בשעת שפלות שהוא שוכב הוא כארי ולביא שכן הי' במעשה תמר שהודה ולא בוש. ומזה נבנה המשיח. ולכן הרמז כל השם ביהודה ואות ד' להראות כי אפי' כשהוא דל הי' עמו עכ"ד. ויתכן לומר שהוא בכח ההכנעה כמ"ש בשמו ז"ל שע"ש זה נק' יהודה שממעט עצמו. ורמז ג"כ שהגם שכל השם בו הוא שפל ודל בעיניו. ע"ש. ולכן כיון שידוע שאפי' אחר כל המעלות והתרוממות שהכל מהשי"ת והוא שפל בעיניו לכן שכרו שהגם שהוא נופל הי' עמו. וזה ב' הבחי' שכ' במד' כרע שכב. כרע רבץ ע"ש. פי' שבעת תקפו הוא כורע ומכניע עצמו. ובעת שפלותו הוא ג"כ רובץ כארי. והוא באמת מדת ההשתוות שהוא בחי' גדולה מאוד להיות שוה בשעת הירידה כבשעת העלי'. [וכל בניי נק' יהודים על שמו שזה כוחן של בניי שממעטין עצמן. והשם עמהם אפי' בעת צרה ושפלות. והוא בחי' אמונה כמ"ש וצדיק באמונתו דרשו חז"ל אפי' צדיקו של עולם פי' שכפי האמונה משרה שכינתו]:

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.